

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	Для всіх
Спеціальність	Для всіх
Освітня програма	Для всіх
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)/ дистанційна
Рік підготовки, семестр	2 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	2 кредити ЕКТС/ 60 год
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік/ модульна контрольна робота
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор і практичні: завідувач кафедри, професор, д. психол. н., Волянчук Наталія Юріївна +380505538334 volianчук.nataliia@kpi.ua
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/MTUyMDMyNTY1ODA1?cjc=5ighbvc

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» є комплекс властивостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності.

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти:

- здатності до особистісного саморозвитку та самовдосконалення, актуалізації своїх потенційних можливостей і подальшої самореалізації
- здатності до міжособистісної взаємодії та педагогічної діяльності;
- здатності до навчання та самоаналізу (пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел);
- здатності до використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатності пропонувати концепції, моделі, винаходити й апробувати способи й інструменти професійної діяльності з використанням природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук

Курс сфокусований на вивченні базових атрибутів педагогічної діяльності, рівнів розвитку педагогічної майстерності та її основних складових. Оскільки випускники третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти придатні до працевлаштування на педагогічних посадах, а саме: 23 викладачі, 231 викладачі університетів та вищих навчальних закладів, 2310 викладачі університетів та вищих навчальних закладів, 2310.2 викладачі університетів та вищих навчальних закладів, то, особлива увага зосереджена на сфері педагогічної взаємодії, особливостях комунікативного процесу в педагогічній діяльності.

Після засвоєння навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти мають продемонструвати такі результати навчання:

Загальних компетентностей:

- здатність до самонавчання, пошуку, оброблення та інтелектуального аналізу інформації з різних джерел, вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- здатність організувати та керувати пізнавальною діяльністю студентів;
- здатність дотримуватись морально-етичних правил поведінки, етики досліджень, характерних для учасників академічного середовища.

Фахових компетентностей:

- здатність застосовувати педагогічну техніку та професійний артистизм;
- здатність оцінювати навчальні та творчі досягнення студентів, використовувати результати для корекції та оптимізації процесу навчання;

- здатність забезпечувати безперервний саморозвиток і самовдосконалення, відповідальність за розвиток інших;
- здатність використовувати сучасні психолого-педагогічні теорії й методи у професійній діяльності, здійснювати педагогічну діяльність у вищій освіті.

Програмні результати навчання:

- вдосконалювати власну педагогічну майстерність, розвивати педагогічні здібності;
- реалізовувати технології творчої педагогічної діяльності;
- організувати та керувати пізнавальною діяльністю студентів;
- розробляти засоби діагностики результатів навчання;
- володіти прийомами та способами вирішення конфліктних ситуацій у педагогічній взаємодії;
- дотримуватися правил наукової етики, правових і соціальних норм у процесі професійної та науково-інноваційної діяльності;
- здійснювати та аналізувати педагогічну діяльність, застосовувати сучасні методи науково-педагогічного дослідження та педагогічні технології.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: філософії, педагогіки, менеджменту, історії тощо. Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття здобувачами вищої освіти змісту пропонованої дисципліни.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СР
1	2	3	4	5
Тема 1. Вступ до вивчення дисципліни.	6	2	2	2
Тема 2. Дидактичні основи процесу навчання.	8	2	2	4
Тема 3. Педагогічна майстерність та її елементи.	6	2	2	2
Тема 4. Професійна діяльність та особистість педагога.	8	2	2	4
Тема 5. Педагогічна техніка та її характеристики.	6	2	2	2
Тема 6. Педагогічна взаємодія, її сутність і особливості. Культура педагогічного спілкування.	8	2	2	4
Тема 7. Невербальна комунікація. Засоби зовнішньої презентації педагога.	6	2	2	2
Тема 8. Педагогічні здібності та педагогічний такт.	6	2	2	2
Тема 9. Педагогічна майстерність вирішення конфліктних ситуацій.	6	2	2	2
Всього годин	60	18	18	24

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1. Базова література

1. Ковалінська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf
2. Красницька О. Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 528 с.
3. Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора (тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман та Н. Соларьової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 48 с. Режим доступу: http://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Neverbalny_zasobi_komunikacii.pdf
4. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_OTICH_KIEB-2.pdf
5. Педагогічна майстерність: комплекс навчально-методичного забезпечення магістрів всіх спеціальностей денної форми навчання. Укл.: Воляннюк Н.Ю., Москаленко О.В. К. : НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2016. 65 с. <http://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/04/NMK-Ped.master..pdf>
6. Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Режим доступу: <https://osvita.kpi.ua/node/37>
7. Порядок створення та затвердження робочих програм (силабусів) навчальних дисциплін (освітніх компонентів) в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Режим доступу: <https://osvita.kpi.ua/node/174>
8. Стандарти вищої освіти НТУУ «КПІ»: Рекомендації до розроблення / Уклад. В. П. Головенкін. К. : НТУУ «КПІ», 2016. 39 с. Режим доступу: https://kpi.ua/files/Osvitni_programu_2018.pdf
9. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с. Режим доступу: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5884/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

4.2. Допоміжна література:

1. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. 3 17 Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник / За ред. проф. І.В. Зайченка. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с. Режим доступу: <https://lira-k.com.ua/preview/12231.pdf>
2. Кіліченко О.І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. ІваноФранківськ, 2012. 206 с. Режим доступу: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/kilichenko.pdf>
3. Колосов А.Б., Воляннюк Н.Ю., Ложкін Г.В. Психологічні детермінанти функціональної неграмотності суб'єкта педагогічної діяльності. Вісник післядипломної освіти, 2019. Випуск 7(36) «Серія «Соціальні та поведінкові науки». С 78-97. <https://doi.org/10.32405/2522-9931>
4. Кушнірук С.А. Розвиток категорійно-поняттєвого апарату дидактики у педагогічній науці України (20–90-ті рр. ХХ ст.). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2019. Режим доступу: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.01/dis_Kushniruk.pdf
5. Методичні рекомендації до складання програм навчальних дисциплін та робочих програм кредитних модулів [Текст] / Уклад. В. П. Головенкін. 4-е вид., перероб. і доп. К. : НТУУ «КПІ», 2014. 28 с. Режим доступу: <https://kpi.ua/files/bologna/recommendations-programming-disciplines.pdf>
6. Національна рамка кваліфікацій. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>
7. Освітні програми НТУУ «КПІ»: Рекомендації до розроблення / Уклад. В. П. Головенкін. К.: НТУУ «КПІ», 2016. 40 с. Режим доступу: https://kpi.ua/files/Osvitni_programu_2018.pdf
8. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.- метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Автори-упорядники Л.В. Маляр, В.І. Староста, М.І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 84 с. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/43642>

9. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П. Головенкін; Міністерство освіти і науки України, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. Режим доступу: https://opac.kpi.ua/F/N5C8NSEHNAPG4AC7IU5U2NEI5TAH3GV7CK72F4TT6YA2T8PH2-08156?func=find-acc&acc_sequence=005454291
10. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. 318 с. Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2022/zbirnik_maket_SG-13-05-2022.pdf
11. Сходинки до педагогічної майстерності : словник з курсу «Основи педагогічної майстерності» / уклад.: Л. Л. Бутенко, О. Г. Ігнатович. Старобільськ, 2015. 136 с. Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/405/Slovnuk%20Osnovu%20ped%20maste rstva.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
12. Volianiuk, N.; Lozhkin, G.; Simkova, I. Fatores de deformação profissional da personalidade dos professores na escola superior da Ucrânia. Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação, Araraquara, v. 17, n. 2, p. 1578–1593, 2022. DOI: 10.21723/riaee.v17i2.17018. Disponível em: <https://periodicos.fclar.unesp.br/iberoamericana/article/view/17018>. Acesso em: 17 set. 2022. DOI: <https://doi.org/10.21723/riaee.v17i2.17018>

Навчальний контент

4. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1. Лекційні заняття

№ з/п	НАЗВА ТЕМИ ЛЕКЦІЙ ТА ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ (ПОСИЛАННЯ НА ЛІТЕРАТУРУ ТА ЗАВДАННЯ НА СР)
1.	<p>Тема 1. Вступ до вивчення дисципліни</p> <p>Предмет курсу «Педагогічна майстерність», його зміст, мета та завдання. Структура курсу та його основні категорії. Характеристика методів наукового дослідження педагогічної майстерності: теоретичних та емпіричних. Теоретичні методи: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, моделювання. Емпіричні методи: педагогічне спостереження, опитування, експертна оцінка, тестування. Педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний).</p> <p>Завдання на СР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навести приклади редакції формулювання категорії «педагогічна майстерність». 2. Охарактеризувати структуру педагогічної майстерності. 3. Проаналізувати методи наукового дослідження педагогічної майстерності.
2.	<p>Тема 2. Дидактичні основи процесу навчання</p> <p>Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії навчання: знання, навички, уміння, компетентність і компетентності, педагогічний процес, дидактична система, зміст освіти і навчання. Закономірності навчання. Принципи навчання та їх змістова характеристика: науковості, наочності, зв'язок теорії із практикою, систематичності та послідовності, міцності засвоєння знань, свідомості та активності, доступності. Методи навчання та їх характеристика. Види навчання. Стилi навчання. Технології навчання. Форми організації процесу навчання.</p> <p>Завдання на СР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняттям «інформація» та «наукова інформація». 2. Яким вимогам має відповідати наукова інформація? 3. Наведіть приклади навичок, якими Ви володієте. 4. Як перевірити ступінь сформованості навичок? 5. Розкрийте структуру умінь. 6. Розкрийте сутність поняття «компетентність». 7. Розкрийте зміст принципів навчання. 8. Охарактеризуйте методи та форми навчання.
3.	<p>Тема 3. Педагогічна майстерність та її елементи</p> <p>Зміст педагогічної майстерності викладача. Елементи педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічна техніка, педагогічний такт, педагогічні</p>

	<p>здібності. Критерії та рівні педагогічної майстерності.</p> <p>Завдання на СР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати елементи педагогічної майстерності 2. Проаналізуйте роль гуманістичної спрямованості у структурі педагогічної майстерності. 3. Опишіть критерії та рівні педагогічної майстерності.
4.	<p>Тема 4. Професійна діяльність та особистість педагога</p> <p>Загальні засади педагогічної професії. Сутність і функції педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Педагог професійного навчання як індивід, особистість, суб'єкт, індивідуальність. Об'єктивні, суб'єктивні, особистісні фактори діяльності педагога. Індивідуально-психологічні особливості педагога та їх роль у професійній діяльності.</p> <p>Завдання на СР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опишіть засади педагогічної професії. 2. Розкрийте сутність та функції педагогічної діяльності. 3. Охарактеризуйте структуру педагогічної діяльності. 4. Проаналізуйте індивідуально-психологічні особливості педагога та їх роль у професійній діяльності.
5.	<p>Тема 5. Педагогічна техніка та її характеристики</p> <p>Поняття педагогічної техніки та її види: зовнішня та внутрішня. Внутрішня техніка: концентрація розумових та фізичних сил педагога на досягненні дидактичної та виховної мети; механізми налаштування педагога, зняття зайвого напруження; розподіл уваги (велике, середнє, мале коло); створення творчої ділової атмосфери в аудиторії. Зовнішня техніка педагога – статична експресія, динамічна експресія.; міжособистісний простір – дистанція, розміщення учасників спілкування; часові характеристики спілкування. Вербальні засоби - заохочувальні висловлювання, діалогізація мовлення, різноманітне використання інтонаційно-просодичних засобів, створення ефективної вербальної комунікації.</p> <p>Завдання на СР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте поняття «педагогічна техніка». 2. Опишіть внутрішню та зовнішню техніку. 3. Назвіть шляхи розвитку внутрішньої техніки. 4. Проаналізуйте рольовий репертуар педагога.
6.	<p>Тема 6. Педагогічна взаємодія, її сутність і особливості. Культура педагогічного спілкування. Цілі педагогічної взаємодії. Функції педагогічної взаємодії (соціально-перцептивна, комунікативно-поведінкова, емоційна). Стилі педагогічної взаємодії. Поняття педагогічного спілкування його види, цілі та функції. Структура педагогічного спілкування. Суб'єкт-суб'єктне спілкування, принципи педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування. Спілкування та взаємодія в системах: «викладач-студент», «викладач-викладач». Поняття про мову, мовлення. Різновиди та функції мовлення педагога. Техніка мовлення педагога. Слухання (рівні, стилі, бар'єри, принципи). Дикція як чіткість вимови. Професійні особливості голосу педагога.</p> <p>Завдання на СР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте цілі педагогічної взаємодії. 2. Розкрийте особливості педагогічної взаємодії. 3. Охарактеризуйте стилі педагогічної взаємодії. 4. Розкрийте структуру педагогічного спілкування. 5. Розкрийте етапи педагогічного спілкування. 6. Яке місце належить взаємодії в структурі педагогічного спілкування.
7.	<p>Тема 7. Невербальна комунікація. Засоби зовнішньої презентації педагога.</p> <p>Класифікація невербальних засобів комунікації педагога. Пластична техніка (пантоміміка) особистості педагога (емоційне забарвлення пластики, пози). Мімічна техніка (вираз обличчя, контакт очей). Мова жестів. Фізіологічні засоби зовнішньої естетичної виразності педагога (колір шкіри, очей, волосся, зріст, статура, постава, хода). Функціональні засоби зовнішньої виразності (візуальний контакт, міміка, жести, пантоміміка, дистанція). Соціальні засоби зовнішньої естетичної виразності (одяг, взяття, зачіска, прикраси, аксесуари, макіяж).</p> <p>Завдання на СР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте невербальні засоби комунікації педагога. 2. Охарактеризуйте екстралінгвістичні і просодичні засоби комунікації.

	3. Опишіть функціональні засоби зовнішньої виразності. 4. Проаналізуйте соціальні засоби зовнішньої естетичної виразності.
8.	Тема 8. Педагогічні здібності та педагогічний такт Структура педагогічних здібностей: перцептивні, організаторські, комунікативні, дидактичні, сугестивні, конструктивні, академічні, експресивні. Педагогічний такт та його складові. Вимоги до педагогічного такту. Витримка і врівноваженість як внутрішні умови вияву педагогічного такту. Завдання на СР: 1. Розкрити основні умови формування та розвитку педагогічних здібностей. 2. Охарактеризуйте основні елементи педагогічного такту. 3. Проаналізуйте роль витримки та врівноваженості у набутті педагогічного такту.
9.	Тема 9. Педагогічна майстерність вирішення конфліктних ситуацій Педагогічний конфлікт та його структура. Фази конфліктної ситуації. Стилі поведінки у конфліктній ситуації. Педагогічні тактики та стратегії вирішення конфліктних ситуацій. Методи залагодження конфліктних ситуацій у педагогічній взаємодії. Завдання на СР: 1. Проаналізуйте причини виникнення конфліктних ситуацій. 2. Визначте оптимальні шляхи вирішення конфліктів. 3. Охарактеризуйте фази конфліктної ситуації.

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять – сформувані у здобувачів вищої освіти: розуміння теоретичного матеріалу; вміння формувати самостійні судження, відстоювати власні погляди, аргументуючи їх на основі наукових фактів; умінь та навички самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі в семінарі-обговоренні.

№ з/п	Назва теми та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
1.	Тема 1. Вступ до вивчення дисципліни Питання для обговорення: 1. Розвиток категоріального апарату педагогічної майстерності. 2. Розкрийте суспільну значущість професії вчителя. 3. Охарактеризуйте теоретичні методи наукового дослідження педагогічної майстерності. 4. Охарактеризуйте емпіричні методи наукового дослідження педагогічної майстерності. Завдання на самостійну роботу: 1. Здійсніть порівняльний аналіз визначення поняття «педагогічна майстерність». 2. Проаналізуйте основні завдання педагогічної діагностики.
2.	Тема 2. Дидактичні основи процесу навчання Питання для обговорення: 1. Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії навчання: знання, навички, уміння, компетентність і компетентності, педагогічний процес, дидактична система, зміст освіти і навчання. 2. Принципи навчання та їх змістова характеристика: науковості, наочності, зв'язок теорії із практикою, систематичності та послідовності, міцності засвоєння знань, свідомості та активності, доступності. 3. Методи навчання та їх характеристика. Види навчання. Стилі навчання. Технології навчання. Форми організації процесу навчання. Завдання на самостійну роботу: 1. Розкрийте зміст принципів навчання. 2. Розкрийте сутність основних методів навчання. 3. Назвіть види навчання. 4. Опишіть стилі навчання. 5. Проаналізуйте технології навчання. 6. Розкрийте форми організації процесу навчання.

3.	<p>Тема 3. Педагогічна майстерність та її елементи</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У чому полягає сутність педагогічної майстерності? 2. Охарактеризуйте основні складові педагогічної майстерності. 3. Значення гуманістичної спрямованості в педагогічній діяльності. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте основні складові педагогічної майстерності педагога. 2. Назвіть місце та роль гуманістичної спрямованості у структурі педагогічної майстерності. 3. Розкрийте зміст та структуру професійної компетентності. 4. Проаналізуйте роль здібностей у структурі педагогічної майстерності.
4.	<p>Тема 4. Професійна діяльність та особистість педагога</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте загальні засади педагогічної професії. 2. Розкрийте сутність і функції педагогічної діяльності. 3. Опишіть структуру педагогічної діяльності. 4. Об'єктивні, суб'єктивні, особистісні фактори діяльності педагога. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здійсніть імпліцитний та експліцитний аналіз педагогічної діяльності. 2. Схематично подайте структуру педагогічної діяльності. 3. Розкрийте зміст компонентів педагогічної діяльності (мотив, мета, спосіб, результат). 4. Проаналізуйте індивідуально-психологічні особливості педагога та їх роль у професійній діяльності.
5.	<p>Тема 5. Педагогічна техніка та її характеристики</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення психотехніки у діяльності педагога. 2. Розкрийте особливості вияву педагогічної техніки. Вимоги до рухів педагога? 3. Охарактеризуйте основні прийоми внутрішньої техніки педагога. 4. Здійсніть аналіз основних помилок викладача під час реалізації навчально-виховного процесу. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні складові зовнішньої педагогічної техніки? 2. Опишіть шляхи формування зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки. 3. Охарактеризуйте методи саморегуляції.
6.	<p>Тема 6. Педагогічна взаємодія, її сутність і особливості. Культура педагогічного спілкування.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте цілі педагогічної взаємодії. 2. Розкрийте особливості педагогічної взаємодії. 3. Охарактеризуйте стилі педагогічної взаємодії. 4. Охарактеризуйте сторони педагогічного спілкування. 5. Проаналізуйте функції спілкування. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте функціонально-рольове та особистісно зорієнтоване спілкування. 2. Охарактеризуйте структуру (етапи) педагогічного спілкування.
	<p>Тема 7. Невербальна комунікація. Засоби зовнішньої презентації педагога.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про невербальну комунікацію. 2. Історія вивчення невербальної комунікації. 3. Специфіка невербальної комунікації. 4. Класифікація невербальних засобів комунікації. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте сутність і засоби невербальної комунікації. 2. Зовнішній вигляд та поведінка педагога. 3. Охарактеризуйте екстралінгвістичні і просодичні засоби комунікації. 4. Опишіть функціональні засоби зовнішньої виразності.

6	<p>Тема 8. Педагогічні здібності та педагогічний такт</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте систему педагогічних здібностей. 2. Розкрийте поняття «педагогічний такт». 3. Проаналізуйте складові педагогічного такту. 4. Визначте вимоги до педагогічного такту. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте взаємозв'язок педагогічного такту та педагогічної культури. 2. Чи можна і як розвинути педагогічні здібності? 3. Врівноваженість і витримка як передумови розвитку педагогічного такту.
8.	<p>Тема 9. Педагогічна майстерність вирішення конфліктних ситуацій</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність понять «конфлікт» та «Конфліктна ситуація». 2. Охарактеризуйте основні структурні елементи конфлікту. 3. Визначте фази (стадії) конфліктної ситуації. 4. Охарактеризуйте основні стратегії поведінки у конфліктах. 5. Проаналізуйте конфліктогени спілкування. 6. Основні причини педагогічних конфліктів. 7. Горизонтальні, вертикальні конфлікти, їх сутність та способи вирішення. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте характеристики умов перебігу конфлікту. 2. Значення психодіагностики конфліктів в педагогічній взаємодії. 3. Розкрийте внутрішні умови розвитку конструктивної конфліктності педагога.

Політика та контроль

1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях вкрай необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг аспіранта формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях та виконання тестових та інших завдань, що включені в РСО. Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету аспіранта в системі «Кампус», в Гугл-класі викладача або на сайті кафедри психології і педагогіки.

Здобувач вищої освіти на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Вітається супровід виступу міні-презентацією, оскільки візуалізація сприяє кращому сприйняттю матеріалу слухачами та спонукає їх до обговорення висвітлюваного питання.

Форми роботи

Лекції, семінарські заняття. Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі (силабусі) дисципліни. Вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим здобувачам вищої освіти або загалом аудиторії.

На семінарських заняттях аспіранти фокусують свою увагу на засвоєнні, узагальненні та систематизації знань з педагогічної майстерності, базових педагогічних категорії, особливостей організації педагогічної діяльності та шляхів її оптимізації у змінних умовах.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне

проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologen_pro_plagiat.pdf, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

6. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог [силабусу](#).

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з дисципліни «Педагогічна майстерність» складається з балів, що отримуються за:

- відповіді та доповнення відповідей інших аспірантів у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- розробка сидабусу з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» та його публічний захист;
- написання однієї лекції та розробка її мультимедійної презентації;
- створення джерельної бази з проблем педагогічної майстерності;
- написання модульної контрольної роботи.

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу аспіранта. Належна підготовка до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти визначені у положенні про РСО з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Викладач оцінює роботу аспіранта на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 4 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 7-8 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу вищої освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного Кампусу.

На 15-16 тижні семестру аспіранти виконують модульну контрольну роботу. МКР виконується на лекційному занятті, тривалість МКР – 30 хвилин. Модульна контрольна робота містить двадцять вісім тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді серед яких правильною є лише одна. Задача аспіранта – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку аспіранта) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Здобувач вищої освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення його з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених РП завдань](#).

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

7. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти

Працюючи на лекції здобувачу вищої освіти варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Якщо аспірант буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при підготовці до семінарського заняття. Якщо після цього аспірант презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших здобувачів вищої освіти, ставитиме питання викладачу та аспірантам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковою навчальною літературою. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений аспірант не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж аспірант не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо аспірант не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

зав. кафедрою психології та педагогіки, докт. психол.н., проф., Воляннюк Наталією Юріївною, професором кафедри психології та педагогіки Ложкіним Георгієм Володимировичем.

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 6 від 22.12.2021 р.).

Погоджено Методичною радою університету (протокол № 3 від 27.01.2022 р.).

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Педагогічна майстерність» складається з балів, що отримуються за:

- відповіді та доповнення відповідей інших аспірантів у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- розробка силабусу з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» та його публічний захист;
- написання однієї лекції та розробка її мультимедійної презентації;
- створення джерельної бази з проблем педагогічної майстерності;
- написання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1 семінарському занятті складає 2 бали:

правильна повна відповідь, творче розкриття запитання, вільне володіння матеріалом, яке свідчить про ґрунтовну обізнаність з теми та спрямованість на практичне опрацювання матеріалу; слушні доповнення відповідей інших аспірантів у процесі дискусії; висока активність у проведенні заняття.	2
відповідь з незначними неточностями або неповна, порушеннями логіки викладення відповіді; достатня активність у проведенні заняття, що свідчить про обізнаність з матеріалу та спрямованість на його опрацювання;	1
надання відповідей з чисельними значними похибками, неточна або неповна; достатня або низька активність у проведенні заняття що свідчить про фрагментарну обізнаність з матеріалу або неволодіння матеріалом та ухилення від участі у семінарському занятті.	0

2. Розробка силабусу з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» та його публічний захист – 22 бали.

3. Написання однієї лекції та розробка її мультимедійної презентації – 20 балів.

4. Створення джерельної бази з проблем педагогічної майстерності – 12 балів.

5. Написання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 28):

Кількість балів за МКР еквівалентна кількості правильних відповідей.

Максимальна кількість балів складає 28. Максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1:

вірно виконано всі тестові завдання	28
вірно виконано половину тестових завдань	14
не вірно виконано всі тестові завдання	0

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$RD = 18 + 22 + 20 + 28 + 12 = 100$ балів.

Аспіранти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 0,6R$) мають можливості:

- отримати залікову оцінку (залік) так званим "автоматом" відповідно до набраного рейтингу;
- виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг аспіранта з дисципліни скасовується і він отримує оцінку R_3 тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру менше 60 балів виконують залікову контрольну роботу у вигляді тесту (Гугл-форма).

Для допуску до залікової контрольної роботи, аспірант повинен виконати МКР.

Залікова контрольна робота складається з 50 тестових завдань та виконується у визначений час на платформі Google Workspace for Education.

Максимальна кількість балів складає 100 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 2):

Тестове завдання виконане правильно (кожне з 50)	2
Тестове завдання виконане не правильно (кожне з 50)	0

Для отримання аспірантом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Перелік питань до заліку

1. Визначте поняття педагогічної майстерності, її критерії та рівні.
2. Охарактеризуйте структурні елементи педагогічної майстерності.
3. Опишіть структуру професійної діяльності педагога.
4. Опишіть загальні засади педагогічної професії.
5. Розкрийте сутність і функції педагогічної діяльності.
6. Дайте визначення індивідуальному стилю педагогічної діяльності.
7. Розкрийте об'єктивні, суб'єктивні, особистісні фактори діяльності педагога.
8. Проаналізуйте роль індивідуально-психологічних особливостей педагога у професійній діяльності.
9. Назвіть цілі педагогічної взаємодії.
10. Опишіть функції педагогічної взаємодії.
11. Охарактеризуйте стилі педагогічної взаємодії.
12. Розкрийте сутність понять: «знання», «навички» та «уміння» і поясніть їх діалектичний зв'язок.
13. Дайте визначення понять: «навчальний процес», «зміст освіти» та «зміст навчання».
14. Розкрийте зміст понять: «методи навчання», «засоби навчання», «форми організації навчання».
15. Розкрийте сутність етапів дидактичного процесу.
16. Сформулюйте основний закон дидактики.
17. Розкрийте сутність основних принципів дидактики.
18. Обґрунтуйте завдання викладача та методи управління мотивацією студентів.
19. Розкрийте основні дидактичні вимоги до змісту і структури лекції.
20. Розкрийте сутність основних методів активізації пізнавальної діяльності студентів на лекції.
21. Розкрийте значення артистизму викладача у педагогічній діяльності.
22. Проаналізуйте види педагогічних здібностей.
23. Розкрийте основні вимоги до усного мовлення.
24. Розкрийте механізми міжособистісного сприйняття, що сприяють підвищенню ефективності педагогічного спілкування.
25. Проаналізуйте роль педагогічної культури в процесі навчання.
26. Визначте способи формування педагогічних і артистичних здібностей.
27. Охарактеризуйте педагогічний такт та його складові.
28. Проаналізуйте елементи професійної компетентності викладача.
29. Розкрийте структуру комунікативного впливу.
30. Проаналізуйте рефлексивні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
31. Розкрийте зміст прийомів привертання та утримання уваги.
32. Проаналізуйте організаційні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
33. Розкрийте сутність механізмів міжособистісного сприйняття в педагогічному процесі.
34. Проаналізуйте розвивальні уміння, як критерій педагогічної майстерності.
35. Розкрийте особливості соціально-перцептивних стереотипів, що виникають в педагогічному спілкуванні у процесі міжособистісного сприйняття.
36. Охарактеризуйте уміння, що є складовими моделі професійної компетентності викладача.
37. Проаналізуйте значення культури і техніки рухів педагога під час педагогічного процесу.
38. Розкрийте особливості вияву педагогічної техніки.
39. Опишіть історію вивчення невербальної комунікації.
40. Розкрийте специфіку невербальної комунікації.
41. Охарактеризуйте класифікацію невербальних засобів комунікації.
42. Розкрийте роль і місце стереотипів у міжособистісному пізнанні під час педагогічного процесу.
43. Розкрийте сутність поняття стиль педагогічного спілкування.
44. Проаналізуйте основні вимоги педагогічного такту.
45. Розкрийте значення витримки та врівноваженості у вияві та розвитку педагогічного такту.
46. Опишіть шляхи формування зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки.
47. Охарактеризуйте методи саморегуляції.
48. Проаналізуйте причини виникнення конфліктних ситуацій.
49. Визначте оптимальні шляхи вирішення конфліктів.
50. Охарактеризуйте фази конфліктної ситуації.